

Adfærdsmodificerende belønning – det er jo ren hundetræning... Eller?

**Weekend seminar v. Kredsforening Nordjylland
4. Oktober 2014**

Mål for dagen:

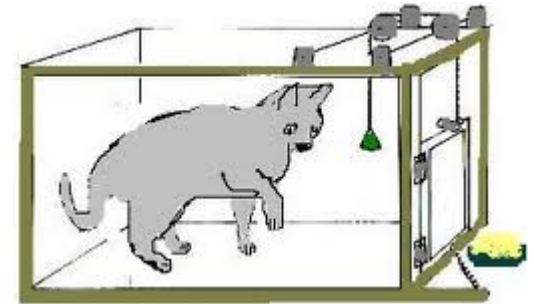
- ▶ At få skabt rum for en dialog der gør os klogere på de valg vi foretager os i opdragelsen af vore børn.
- ▶ At belyse nogle etiske aspekter ved brug af metoder som fx adfærdsmodificerende belønning i opdragelsen.
- ▶ At få skabt plads til at udveksle erfaringer og tanker.

Adfærdsmodificerende pædagogik

Historisk baggrund:

- ▶ Thorndike (1874 – 1949)
Trial and success
- ▶ Watson (1878 – 1958)
Stimuli – respons

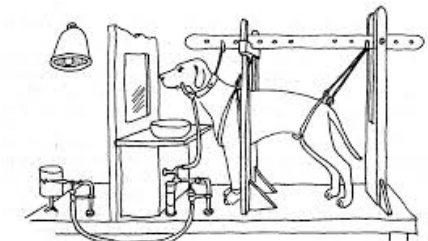

Adfærdsmodificerende pædagogik

Historisk baggrund

- ▶ Ivan Pavlov (1849 – 1936)

 - Betingede reflekser
– forsøg med hunde

Figur 21. Pavlovs forsøg med respondent betingning af en hunds spytskretion.

- ▶ B.F. Skinner (1904 – 1990)

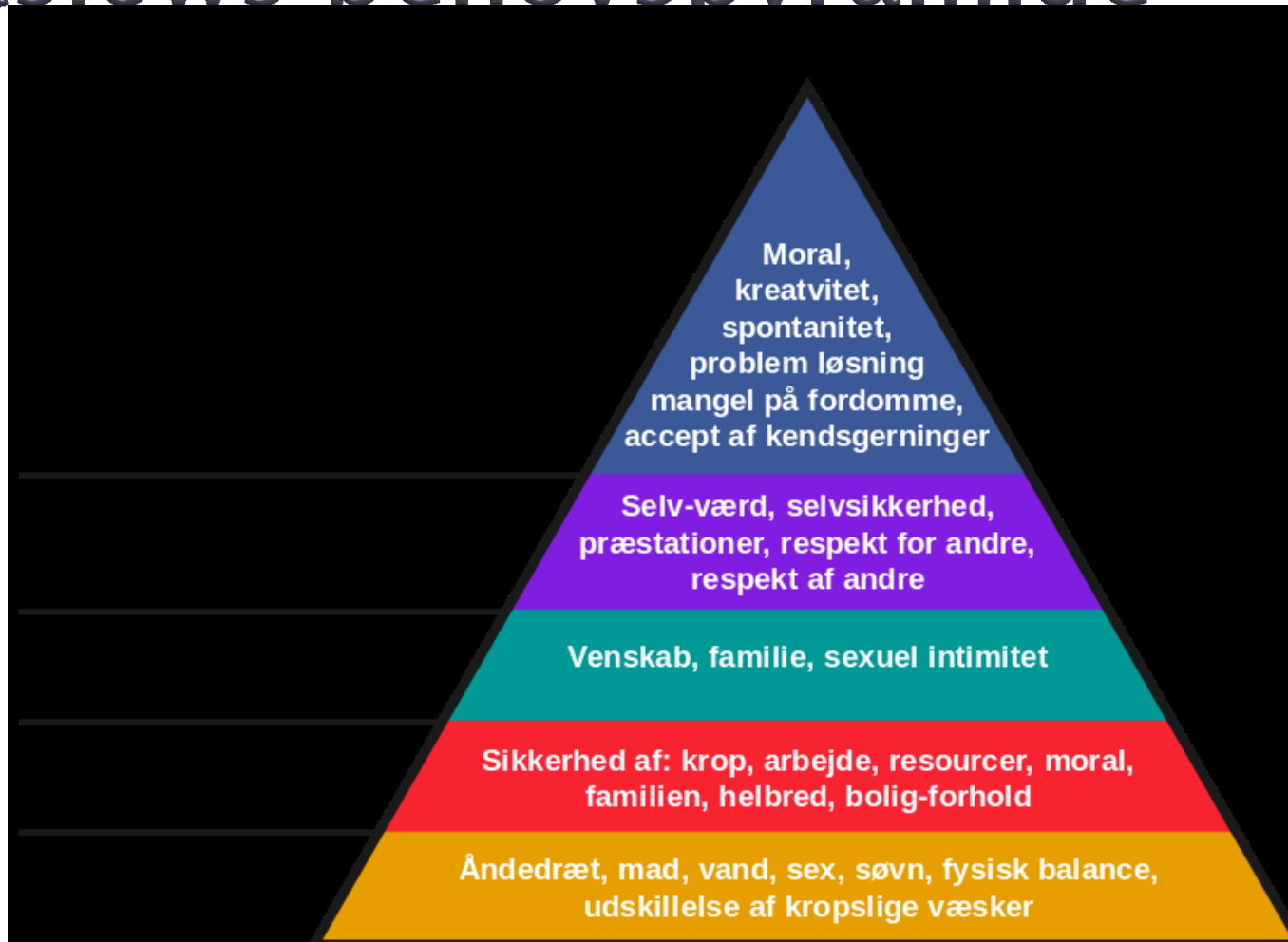
 - Konsekvensen af adfærd medfører handling.
I et idealsamfund findes kun belønning, ingen straf.

©DAIG SWANSON © WWW.PERSPECTIX.COM

Pia Camilla Magnussen

Maslows behovspyramide

Pia Camilla Magnussen

Kognitiv adfærdsterapi:

- ▶ Skelner mellem belønning og bestikkelse.
 - Det afgørende er *hvornår* belønningen udloves
- ▶ Konsekvens er en afgørende faktor: Hvis ikke de voksne er konsekvente, vil det jfr. Teorien medføre at barnet finder ud af at det kan "betale sig" at have negativ adfærd
 - Eksempelvis plage om slik
 - eller undlade at løse en opgave selvom det var aftalen, og i stedet sætte sig og spille på iPad.
- ▶ Opfølgning er en anden vigtig faktor:
 - Hvis man har stillet en opgave/et krav, skal der følges op på det, så barnet ikke lærer at "det kan slippe udenom".

Anerkendende pædagogik

- ▶ Den anerkendende pædagogik er ikke en metode, og den er ikke målbar i form af resultater.
- ▶ Den er en proces, der ikke har til hensigt at styre individet i en bestemt retning.
- ▶ Anerkendelse af det enkelte barn indbefatter en opfattelse af, at det enkelte barn **selv søger mening**, hvis det ikke møder et svar fra de voksne.
- ▶ Ved at henvende sig til refleksionssiden hos barnet, vil barnet reflektere over sin oplevelse, hvorved læringen sker gennem refleksion.
- ▶ I denne relation åbner den voksne for uforudsigelighed.

Motivation

- ▶ Hvad motiverer dig til at gå på arbejde?
 - – tal med din sidemand og nævn to faktorer, der motiverer dig til at gå på arbejde.
- ▶ Løn
- ▶ Socialt/kollegialt samvær
- ▶ Personlig/faglig udfordring/udvikling – følelsen af at gøre en forskel
- ▶ Slippe væk fra konen/manden/hjemmet for at holde en smule fri

Pia Camilla Magnussen

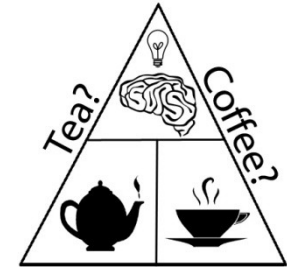
Udfordring

- ▶ Vi tager lige en spændende opgave:
 - Du skal rense gamle latriner:
- ▶ Du spørger mig:
 - Hvorfor skal jeg rense de latriner?
 - Hvad får jeg ud af det?
 - Hvor længe skal jeg blive ved?
 - Hvor stor er din motivation?

Pia Camilla Magnussen

Tilbage til Maslow

Belønning eller bestikkelse

- ▶ I den Kognitive adfærdsterapi skelnes som nævnt mellem de to former. – Andre sidestiller dem!
- ▶ Skal vi være bange for at belønne negativ adfærd og dermed risikere at den øges?

Hjernens eget belønningssystem

- ▶ I dagliglivet spiller signalstoffet dopamin en afgørende rolle for drivkræfterne bag alle positivt motiverede handlinger, hvortil der er knyttet oplevelser af velvære.
- ▶ Dopamin udløses i så forskellige situationer som under opnåelse af succes i både krig og kærlighed.
- ▶ Under spisning ved et veldækket bord, i vundne spil-situationer, under indtagelse af narkotika, ved seksuelle samværssituationer mm.

Hjernens eget belønningssystem

- ▶ Signalstoffet virker endvidere forstærkende på trangen til vanemæssigt at se frem til at kunne genopsøge pågældende dopaminudløsende situation igen.
- ▶ Mao: Det skaber motivation.
- ▶ Endvidere spiller dopamin en central rolle for udviklingen af mange adfærdsforstyrrelser, f.eks. er der en forhøjet risiko for at udvikle ADHD, hvis den naturlige dopamin-produktion i hjernen er ude af balance.

MOTIVATION

Hverdagens belønninger

- ▶ ”Weekend. Tid til hygge. Har været til træning så nu er det ren afslapning på sofaen med rødvin og TV”
- ▶ ”To timers træning ! Så fortjener jeg lidt slik i aften”
- ▶ ” Så dejligt at sidde i sin sofa med stearinlys og et lille glas rødvin efter en lang dag”

Motivation

Indre motivation:

refererer til den motivation, der er drevet af en interesse i eller glæde ved selve opgaven.

Ydre motivation:

refererer til udøvelsen af en aktivitet for at opnå et udfald (eksempelvis en belønning).

Hvis man er autist...

- ▶ Kan det være svært at se fidusen i at gå i skole – for alene det at skulle hjemmefra og et andet sted hen er måske svært..
- ▶ Og måske kan man ikke lide at komme med på besøg nogen steder eller med ud og handle, fordi man har svært ved alle de sansemæssige stimuli, man udsættes for..
- ▶ Og måske kan man simpelthen ikke kan se formålet med at lære sociale spilleregler..
 - (– Det er da noget sjovere at spytte på folk og se deres adfærd, end at skulle forholde sig til dem og til hvad de evt. føler!)
- ▶ Og måske føles opgaven, man skal lave, uoverkommelig, uoverskuelig eller meningsløs...
- ▶ Og måske....

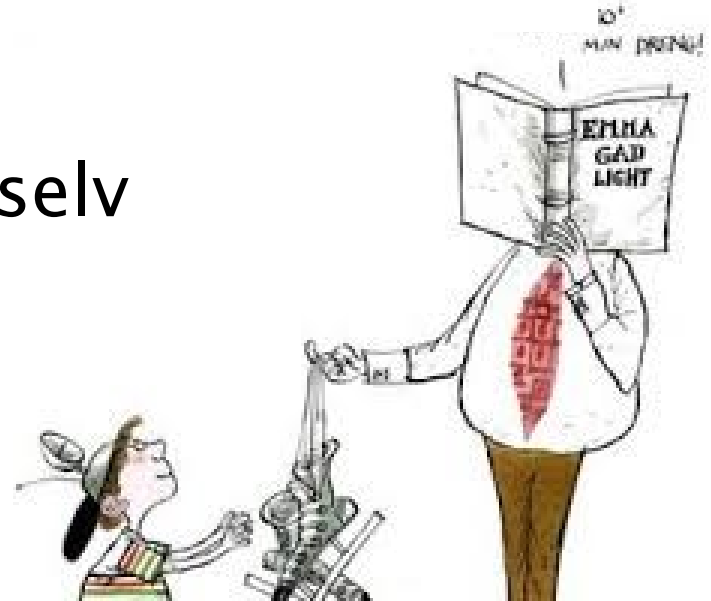

Gruppearbejde

- ▶ Tal med hinanden to og to – kom hver især med et eksempel på belønning I har opstillet for jer selv for nylig. – Hvorfor havde I brug for at opstille den belønning?
- ▶ Tal også om hvornår I selv er drevet af indre kontra yder motivation.
 - brug eksempler fra jeres eget liv/hverdag – uanset det er et eksempel fra jeres arbejdsliv eller jeres privatliv.

Det, der kan gøre det svært at vælge metode, kan bl.a. hænge sammen med...

- ▶ Vore værdisæt og overbevisninger – Hvad vi selv opfatter som god/dårlig opdragelse/metode.
- ▶ Omgivelsernes reaktioner.
- ▶ "Tidens trend" og hvad der er "pænt"/toneangivende i samfundet.

Opsummering...

- ▶ Argumenterne for **ikke** at bruge belønning som metode i opdragelsen/undervisningen er bl.a., at det kan sidestilles med hundetræning, og at vi gør barnet/individet til en tom skal uden tanker og følelser.
- ▶ Argumenterne for at bruge belønningen som metode er, at det motiverer, hvor der ikke umiddelbart kan findes motivation.

Pia Camilla Magnussen

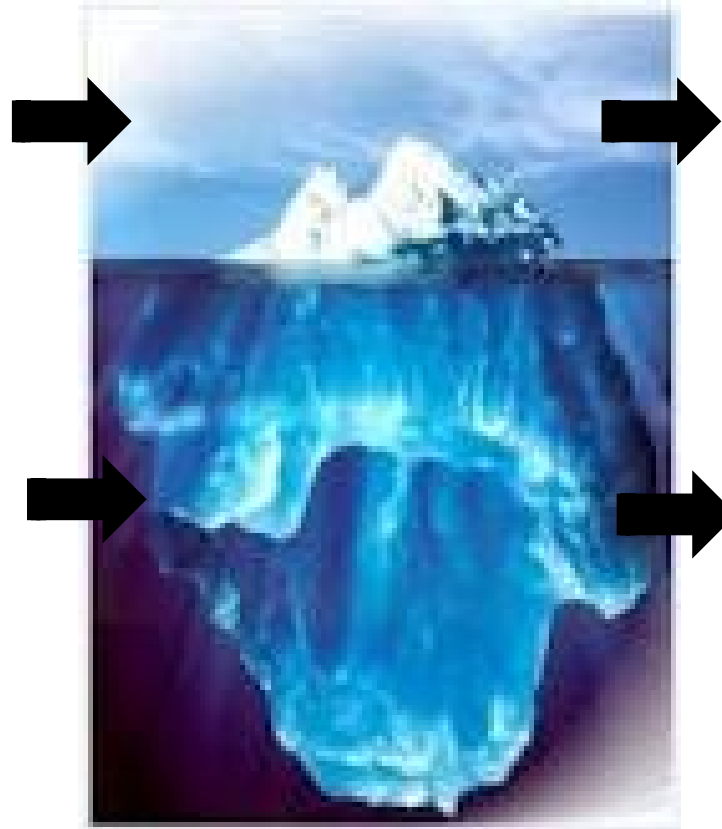
Etiske overvejelser

- ▶ Når vi ønsker en adfærd ændret – for hvis skyld er det så, den skal ændres?
- ▶ Hvad vil adfærdsændringen medføre for hhv. barnet/omgivelserne? – og hvilke/hvis værdisæt er i denne sammenhæng på spil?
- ▶ Hvem er det, der skal definere, hvad der er vigtigt at ændre? (barnet, forældre, personale, eksperter etc.?)

Der er en årsag til adfærd:

Adfærd

**Årsager til
adfærden**

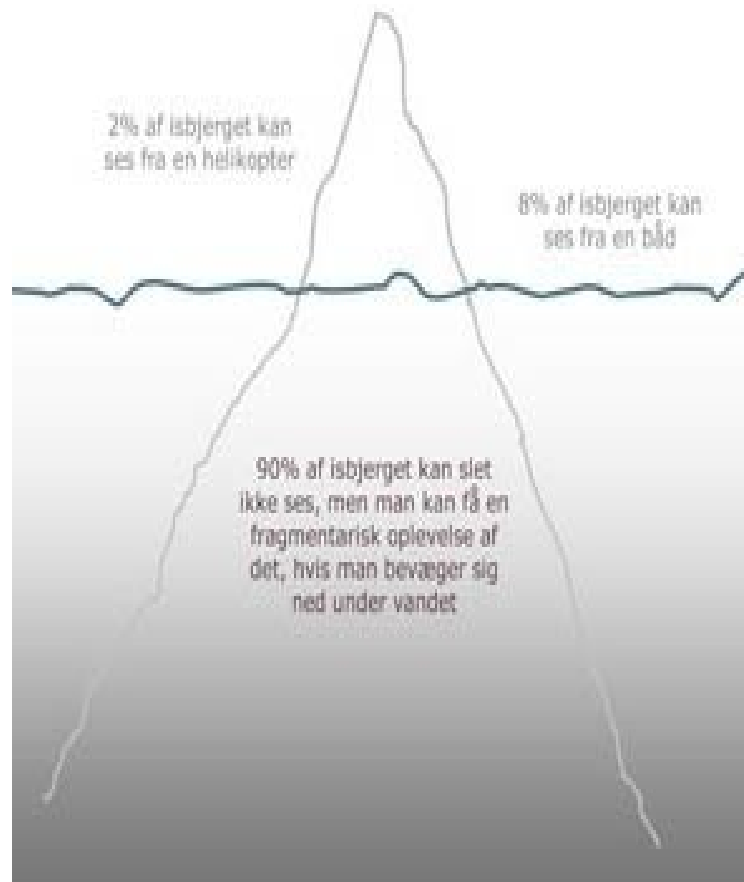
Eksempelvis:

Barnet kaster med alt legetøj, det kommer i nærheden af.

Eksempelvis:

- Mangler forståelse for, hvad legetøjet skal bruges til.
- Har lige opdaget, at det er sjovt at kaste med ting.
- Barnet er overstimuleret og magter bare ikke mere
- Eller....

Perspektiver

- ▶ Når vi ser på barnet med vore egne værdisæt og overbevisninger er vi i helikopteren.
- ▶ Når vi tester, observerer og vurderer barnet på dets adfærd og i hverdagen, er vi i båden.
- ▶ Hvis vi skal prøve at få et fragment af, hvem barnet virkelig er, er vi nødt til at være ydmyge nok, til at forsøge at forstå verden med barnets øjne.

Stressadfærd,
Depressiv
adfærd

Krav
afvisende
adfærd

Verbale
udfald,
grimt sprog

Aggressivitet,
Udadrettet
Adfærd,
Spyt, spark, slag

Modstand mod
forandringer
Holder af Rutiner
Behov for ensartethed

Særinteresser
Stereotypi
Repetition

Problemer med at
organisere og
planlægge

Anderledes kognitiv stil –
detaljefokusering –
problemer med at gå fra
del til helhed – tænker
ikke i mening og
funktion – svag central
sammenhæng Uta Frith,
Hilde de Clerq

Anderledes tankestil
– konkret og
bogstavelig. Bliver fx
skræmt af ord som:
”Skydedør,
flyverdragt, blodbøg”

Sansemotorisk
oversensivitet –
overload, lyde, lugte,
smagssans

”Theory of mind” – mental blindhed – nedsat
evne til at tage andre menneskers mentale
synsvinkel og forudsige deres tanker eller
hensigter Baron Cohen

Hvilket perspektiv tager vi?

- ▶ Er autisme en systemfejl?

- ▶ Eller er det et andet styresystem?

```
mb@pepper:~$ top - 14:06:48 up 2:02, 2 users, load average: 0.85, 0.76, 0.64
tasks: 100 total, 4 running, 100 sleeping, 0 stopped, 2 zombie
cpu(s): 0.3%u, 0.0%w, 0.0%st, 99.0%id, 0.0%wa, 0.0%hi, 0.0%si, 0.0%st
Mem: 1547476k total, 758936k used, 788540k free, 26192k buffers
Swap: 4530288k total, 0k used, 4530288k free, 426416k cached

  PID USER   PR  NI  VIRT  RES  SHR  S  %CPU  %MEM     TIME  COMMAND
 6111 root    15   0  576k  32k  312k  S   0.3   0.2   0:00.01 top
 6371 mbt     15   0 263m  95m  25m  R   0.7   6.3   7:40.97 firefox-bin
 6667 mbt     15   0 6180 3712 1884  S   0.3   0.2   0:01.21 gnomefd-2
    1 root    16   0 1632  332  448  S   0.0   0.0   0:01.85 init
    2 root    RT   0   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.00 migration/0
    3 root    24  15   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.02 kswapd/0
    4 root    RT   0   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.00 watchdog/0
    5 root    10  -5   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.63 events/0
    6 root    10  -5   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.02 kthreap
    7 root    10  -5   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.00 kthreap
    9 root    10  -5   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.02 kblockd/0
   10 root    10  -5   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.32 kswapd
   11 root    10  -5   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.02 kswapd_notify
   38 root    10  -5   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.01 kxsyncd
  131 root    20   0   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.00 pdflush
  132 root    15   0   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.02 pdflush
  133 root    25   0   0     0     0   S   0.0   0.0   0:00.00 kswapd
```


I praksis bør man bl.a. overveje:

- ▶ Er der balance mellem barnets kompetencer og de krav, der stilles?
- ▶ Har barnet de støttesystemer, det har behov for?
- ▶ Hvordan er kravet formuleret?
- ▶ Er alle enige om, hvad det betyder?

Og det bør overvejes:

- ▶ Hvornår og hvor trænes adfærden?
- ▶ Hvilken belønning skal bruges?
- ▶ Hvordan opnås belønning?

Pia Camilla Magnussen

Og man bør også overveje:

- ▶ Motivation
- ▶ Pointsystemer
- ▶ Benyt positive pointsystemer
- ▶ Når det ikke lykkes
- ▶ Introduktion for barnet

Gruppearbejde

- ▶ Tal sammen i grupper på fire om, hvilke erfaringer I har med belønning/belønningssystemer. Kom gerne med eksempler hvor I har arbejdet med belønning, som enten har medført en adfærdsændring og hvor adfærden er blevet en vane og evt. at vanen i sig selv efterhånden opfattes som en belønning, eller kom med eksempler hvor det slet ikke har haft nogen effekt, eller kun har haft en lille effekt
 - Hvad tror I kan være årsag til at indsatsen ikke virkede?
 - Hvad ville I tænke/gøre anderledes, hvis I skulle arbejde med samme adfærdsændring nu?

Skal alt belønnes?

- ▶ Jeg mener, man skal vælge med omhu, og belønning skal ikke bare bruges i flæng.

Pia Camilla Magnussen

Afrunding

- ▶ **Hvad har særligt optaget dig i dag?**
- ▶ **Hvad tager du med dig herfra i dag?**

Til sidst vil jeg bare minde jer om at minde alle om at:

*"Børn opfører sig ordentligt,
hvis de kan."*

Ross W. Green

Og jeg gerne minde dig om, at du har en vigtig rolle – vær stolt af og tro på det, du gør!

”Uanset om du tror, du kan, eller du tror, du ikke kan, så har du ret!”

Henry Ford

Pia Camilla Magnussen

Tak for i dag